

ALBRECHT Z VALDŠTEJNA.

Letošního roku vzpomínáno bylo u nás, že před 300 lety v Chebu zavražděn byl český šlechtic pobělohorský, Albrecht z Valdštejna. Českostovenská církev k tomuto jubileu postavila se odmitavě, nechťc oslavovati muže, jehož povaha neodpovídá zásadám naší křesťanské církve.

Valdštýn je typ muže, který nemá jasného programu, sám není jasný svou povahou a proto okolí nemůže ozářiti silou své vůle a získati svým plánům.

Kolisavý byl v své příslušnosti církevní: není v něm ani tragiky násilím ubíjené reformace, ani bezohlednosti nelitostného vítěze. Nedovedl být ani českým bratrem, ani slepě věřícím katolíkem, vedeným svými zpovědníky.

Od české reformace odvrátila jej jeho sobeckost a vládyčtivost, od protireformačního katolictví skepse, získaná pronikáním v duchovní svět astronomie a astrologie.

Věhlas válečníka nedovedl ovládnouti světy nekonečného vesmíru a nedostatek víry ve vševládného Boha nemohl se nahraditi očekáváním příznivých znamení v soustavě hvězd.

Byl to muž světa, který neměl v sobě poslání božího, a nemírná dychtivost po majetku a panstvíchťtivost nedaly rozkvésti těm ctnostem, které ovládají současníky a posilují budoucí generace.

Zklamal současníky ať katolické či evangelické. Oni jej konečně ubíli, títo z obavy, aby je nezradil, mu nedůvěřovali.

Nedovedl být ani dobrým služebníkem svého pána, ani tragickým zrádcem, který padl v nerovném boji. Scházela mu rozhodnost rozejíti se s tím světem, kterým pohrdał, a neměl lásky obětovat se s těmi, kteří ho mohli podepřít.

Národního citu neměl. Snad mu zatanul na mysl, když jeho ješitnost pocítila povýšenost Habsburkovu a když uchýlil se do německého města, kde mu hrozila jen pomsta a smrt.

Život jeho je živoření rozvrácené duše, které chybi základ náboženský a národní, jenž v sobě chová nejkrásnější ctnost křesťanskou: sebeobětování za blaho jiných.

V době, která je značně zmaterialisována v představitelích vladařské moci, která je kolisavá a nemohoucná v pevném provádění svých plánů, která těžko snáši břímě odpovědnosti a mravní důslednosti, která záhadným chytráctvím chce nahraditi přímý projev jasné povahy, vzpomínáno je tohoto zbohatlého condottiera. Jeho násilná smrt, která byla zbytečným koncem jeho neuskutečnitelných plánů, je pableskem těch velkých bouří a charakterů, které dávno už pohasínaly, nebo marně plahočily se světem, čekajíce vykoupení.

To přišlo v jiné generaci a obrozením jiných duchů.

Postava Valdštýnova v své rozpolcenosti je mementem všem, kdo včas a jasně nepochopili poslání velké osobnosti a ideje. Nepovznesl současníky, nestal se světlem budoucím.

Fr. Kalous.

Ferdinand Hrysa

VALDŠTEJN A MASARYK.

V těchto dnech bylo vzpomínáno dvou význačných osobností o pamětních jich dnech, Valdštejna a Masaryka. Jsou to osobnosti, o něž se dělí lidstvo ve dva proudy jako řeka o dvě mohutné skály v příboji vln. Jedni je velebí a jsou jimi nadšeni, jiní na ně útočí a od nich se odvracejí. Máme-li správně vystihnouti hodnotu jednoho či druhého z nich, bude nám to velmi usnadněno, když tyto dvě osobnosti srovnáme jednu s druhou. Právě při takovém srovnání jedné osobnosti s druhou nejlíp vysvitne dobré i zlé, jež se v nich uplatňuje, a nám bude možno zaujmouti k nim určité stanovisko. Jsouť obě osobnosti jedna od druhé velice rozdílné a tak tvoří jedna druhé velmi vhodné pozadí, od něhož osobnost vlastní se ostře odráží.

Srovnajme tedy tyto dvě veliké osobnosti, sledující v hlavních rysech jejich vnitřní vývoj a rozvoj, hledíce při tom k vnitřnímu jejich životu, k jejich smýšlení.

Albrecht Eusebius z Valdštejna vyrostl r. 1583 ze šlechtické rodiny na tvrzi v Heřmanicích u Dvora Králové v severových. Čechách v době, kdy český národ za císaře Rudolfa II. byl v rozkvětu. Vyrůstal v rodině podobojí, evangelické, úzce spřátelené s rodinami bratrskými. Osířev úplně ve 12 letech, dostal se k svému strýci panu Slavatovi na Košumberk u Luže ve vých. Čechách a byl tu vychováván bratrskými kazateli z blízké Chrasti a Luže spolu s dětmi Slavatovými. Ale již v dětství projevoval se hochem divokým, se sklony panovačnými a ctižádostivými, bez valného zájmu náboženského. Studoval pak na gymnasiu v Goldberku ve Slezsku a na akademii v Altorfu u Norimberka, vynikajících školách, vyhledávaných bratrskými šlechtickými syny, — ale zvláště v Altorfu vynikl jako 16—18letý hoch v studentských rvačkách, při nichž mladý muž jeden byl zabit, a mladý Valdštejn byl uvězněn a relegován, a musil z akademie odejít. Cestoval pak několik let po západní Evropě a Itálii, zalíbil si při tom v astrologii a posílil v ctižádostivosti a v touze po nádheře a vyniknutí v hodnostech, zvláště na poli vojenském, k němuž měl největší sklon. Ale cesta k hodnostem byla mu jako evangelíku a čes. bratru na dvoře panovníckém téměř uzavřena, co byla kato-